สถานการณ์และแนวทางการบริหารจัดการน้ำเสียชุมชน จังหวัดหนองคาย

โดย สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดหนองคาย

น้ำเสียชุมชน (Domestic Wastewater) หมายถึง น้ำเสียที่เกิดจากกิจกรรมประจำวันของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน และกิจกรรมที่เป็นอาชีพ ได้แก่ น้ำเสียที่เกิดจากการประกอบอาหาร และชำระล้างสิ่งสกปรกทั้งหลายภายในครัวเรือน และอาคารประเภทต่าง ๆ เป็นต้น จากข้อมูลทางวิชาการปริมาณน้ำเสียที่ปล่อยทิ้งจากบ้านเรือน อาคาร จะมีค่าประมาณร้อยละ ๘๐ ของปริมาณน้ำที่ใช้ (กรมควบคุมมลพิษ,๒๕๕๙)

สถานการณ์น้ำเสียชุมชน จังหวัดหนองคาย

พื้นที่จังหวัดหนองคาย มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จำนวน ๖๘ แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน ๑ แห่ง เทศบาลเมือง จำนวน ๓ แห่ง เทศบาลตำบล ๑๖ แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๔๘ แห่ง ประมาณการปริมาณน้ำเสียชุมชนที่เกิดขึ้น มีประมาณ ๗๗,๗๕๗ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ซึ่งเป็นปริมาณจากคำนวณตามหลักวิชาการ โดยพิจารณาจากจำนวนประชากรและอัตราการก่อให้เกิดน้ำเสีย ประมาณ ๓๒๐ ลิตร/คนต่อวัน (กรมควบคุมมลพิษ,๒๕๖๐)

ตารางการคาดการณ์ปริมาณน้ำเสียชุมชนในพื้นที่จังหวัดหนองคาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ปริมาณน้ำเสีย (ลบ.ม.ต่อวัน)			เฉลี่ย
	พ.ศ. ๒๕๖๖	พ.ศ. ๒๕๖๗	พ.ศ. ๒๕๖๘	
เทศบาลเมืองหนองคาย	๑๓,๘๗๐	๑๓,๗๖๕	๑๓,๖๕๙	๑๓,๗๖๕
เทศบาลเมืองท่าบ่อ	๕,๓๗๑	๕,๓๑๓	๕,๒๕๔	๕,๓๑๓
เทศบาลตำบลศรีเชียงใหม่	๑,๙๖๔	๑,๙๑๗	๑,๙๑๐	๑,๙๓๐
เทศบาลตำบลโพนพิสัย	๘๐๕	๗๙๖	๗๘๒	๗๙๔
ท้องถิ่นอื่นๆ	๑๓๔,๑๐๘	๑๓๓,๖๓๑	๑๓๓,๔๒๑	๑๓๓,๗๒๐
รวม	**๑๕๖,๑๑๘**	**๑๕๕,๔๒๒**	**๑๕๕,๐๒๖**	**๑๕๕,๕๒๒**

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดหนองคาย, ๒๕๖๙

สภาพปัญหา พบว่า ปัจจุบัน อปท. ทุกแห่ง ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ยังไม่มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมภายในชุมชน เนื่องจากมีข้อจำกัดในการจัดหาที่ดินก่อสร้างระบบฯ (ใช้พื้นที่ประมาณ ๕ – ๕๐ ไร่) และการขาดงบประมาณในการจ้างที่ปรึกษาศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียดก่อสร้างระบบฯ (งบประมาณประมาณ ๑– ๒ ล้านบาทต่อโครงการ) ซึ่ง อปท. จะนำไปประกอบการจัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณแผ่นดิน สำหรับการก่อสร้างหรือดำเนินการเพื่อให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของ อปท. ผ่าน “แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด” ในแต่ละปีงบประมาณตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยการพิจารณาโครงการต้องมีการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียดการก่อสร้าง และต้องจัดทำเอกสารประกอบมากกว่า ๑๕ รายการ ตามที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดมาในแต่ละปี (รายละเอียดตามเอกสารหมายเลข ๑)

/ทั้งนี้...

ทั้งนี้ การจ้างที่ปรึกษาสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อปท. จังหวัดหนองคายยังขาดเอกสารลำดับที่ ๓ รายงานการศึกษาความเหมาะสม (FS) และเอกสารลำดับที่ ๖ กรรมสิทธิ์ที่ดิน หนังสืออนุญาตให้ใช้พื้นที่ และ/หรือหนังสืออนุญาตให้ทำกิจการนอกเขต (รายละเอียดตามเอกสารหมายเลข ๒)

แนวทางการบริหารจัดการน้ำเสียชุมชน จังหวัดหนองคาย

การจัดการน้ำเสียชุมชน เป็นหน้าที่รับผิดชอบของ อปท. ในแต่ละพื้นที่ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ โดยการจัดการน้ำเสียชุมชนเป็นภารกิจหลักภารกิจหนึ่งของ อปท. อย่างไรก็ตามในปัจจุบันภารกิจของ อปท. ได้รับมอบหน้าที่รับผิดชอบจากส่วนราชการต่างๆ เพิ่มขึ้นอย่างมาก ทำให้ อปท. หลายแห่งดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบได้อย่างไม่เต็มมีประสิทธิภาพ การจัดการน้ำเสียชุมชนจึงอาจมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ พื้นที่ก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย ความรู้ความเชี่ยวชาญของบุคลากรด้านการจัดการน้ำเสียชุมชน เป็นต้น การดำเนินการที่ผ่านมา อปท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้รณรงค์ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการบำบัดน้ำเสีย ณ แหล่งกำเนิดในรูปแบบต่างๆ เช่น การทำบ่อเกรอะ-บ่อซึม การส่งเสริมการใช้ถังดักไขมัน การทำน้ำชีวภาพเพื่อบำบัดน้ำเสีย การจัดกิจกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำคูคลอง เป็นต้น

ในภาพรวมประเทศรับผิดชอบโดย**กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และองค์การจัดการน้ำเสีย (อจน.)** ซึ่งในปี ๒๕๖๓ ได้กำหนดเป็นภารกิจสำคัญตามนโยบายรัฐบาล (Agenda) โดยมีเป้าหมายบำบัดน้ำเสียจากชุมชนให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานน้ำทิ้งชุมชนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้มีหนังสือมายังผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดได้ให้ความสำคัญกับนโยบายการจัดการน้ำเสียและกำชับ อปท. ในการแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำเสียชุมชนให้เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ คุ้มค่า มีความต่อเนื่องและไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมและสืบเนื่องจากข้อสั่งการดังกล่าว กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้ประสานข้อมูลกับ อจน. และในปี ๒๕๖๑ **อจน.ได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการจัดการน้ำเสีย ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)** โดยจัดลำดับโครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. ทั่วประเทศ จำนวนรวม ๔๖๔ แห่ง ซึ่งพื้นที่จังหวัดหนองคาย มี ๔ แห่ง ดังนี้

- ลำดับที่ ๒๙๒ ทต.โพนพิสัย
- ลำดับที่ ๒๙๓ ทต.ศรีเชียงใหม่
- ลำดับที่ ๔๔๘ ทม.ท่าบ่อ
- ลำดับที่ ๔๖๔ ทม.หนองคาย

ข้อเสนอการส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนของ อปท. ให้มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนรวม

๑. ประสาน อจน. หรือหน่วยงานหรือองค์กรที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ เพื่อให้คำชี้แนะคำปรึกษา และการสนับสนุนแก่ อปท. จำนวน ๔ แห่ง ตามแผนปฏิบัติการด้านการจัดการน้ำเสีย ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ที่ อจน. ได้จัดทำไว้ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีและการบริหารจัดการเพื่อให้มีที่ดินในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนรวม

/๒. จัดหา...

๒. จัดหางบประมาณ ในการจ้างที่ปรึกษาศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียดก่อสร้างระบบฯ (งบประมาณประมาณ ๑ – ๒ ล้านบาทต่อโครงการ) ให้ อปท. ที่ประสงค์นำส่งโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณแผ่นดิน สำหรับการก่อสร้างหรือดำเนินการเพื่อให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของ อปท. ผ่าน “แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด” ในแต่ละปีงบประมาณ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยการพิจารณาโครงการต้องมีการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียดการก่อสร้าง และต้องจัดทำเอกสารประกอบมากกว่า ๑๕ รายการ ตามที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดมาในแต่ละปี

๓. การจัดหาสถานที่ก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียเป็นส่วนหนึ่งของขอบเขตการจ้างที่ปรึกษา ซึ่งต้องมีความถูกต้อง เหมาะสม ตามหลักวิชาการและผ่านการยอมรับของสภาท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ ในกรณีที่ อปท. ไม่มีพื้นที่อาจพิจารณาขอพื้นที่ของ อปท. ใกล้เคียง

๔. ให้มีการบำบัดน้ำเสียขั้นต้นในแหล่งกำเนิด ตัวอย่างเช่น ครัวเรือน ร้านค้า โรงงาน หรือสถานประกอบกิจการ

๕. รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ สถานการณ์ ในการลดขยะจากน้ำเสียชุมชน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการบริหารงาน

(ข้อมูล ณ มกราคม ๒๕๖๙)

สอบถามเพิ่มเติม :
สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดหนองคาย (ส่วนสิ่งแวดล้อม)
โทรศัพท์ :๐๔๒ – ๔๒๓๙๗๑ , ๐๘๐-๓๕๒๔๑๕๖ (พีรพัฒน์)